

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/223/2018
Identifikačné číslo spisu:	4416204608
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:4416204608.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne I., bývajúcej v J. zastúpenej Mgr. Petrom Arendackým, advokátom so sídlom v Bratislave, Železničiarska 13, proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy 1, IČO: 31 320 155, o náhradu škody, vydanie bezdôvodného obohatenia a zaplatenie nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 6 C 112/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 30. mája 2018 sp. zn. 6 Co 267/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky („súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. júna 2017 č. k. 6 C 112/2016-139 výrokom I. žalobu o náhradu škody zamietol, výrokom II. žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia zamietol, výrokom III. žalobu o zaplatenie nemajetkovej ujmy zamietol a výrokom IV. žalobkyňu uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov konania s tým, že o jej výške rozhodne samostatným uznesením po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 34, § 37 ods. 1 a 2, § 39, § 40 ods. 1, § 488, § 489, § 494, § 415, § 420 ods. 1, 2 a 3, § 442 ods. 1 a 3, § 451 ods. 1, 2, § 456, § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania mal za preukázané, že záložná zmluva, ktorú strany uzatvorili 30. júna 2003 a ktorou žalobkyňa založila nehnuteľnosti v jej výlučnom vlastníctve zapísané na LV č. XXXX k. ú. O. na zabezpečenie pohľadávky žalovanej voči Z. a jeho manželke H. vzniknutej na základe zmluvy o poskytnutí hypotekárneho úveru je platným právnym úkonom. Podľa súdu prvej inštancie žalobkyňa v priebehu celého konania nepreukázala svoje tvrdenie, že sa musela podriaďiť zmluvnej podmienke zriadením záložného práva, ani nepreukázala, že túto zmluvu uzatvorila v omyle, tiež nepreukázala ani splnenie zákonných podmienok na náhradu škody, na vydanie bezdôvodného obohatenia a splnenie podmienok pre požadovanú nemajetkovú ujmu - neoprávnený zásah. Uviedol, že žalobkyňa nepreukázala zavinené protiprávne konanie, resp. opomenutie žalovanej a príčinnú súvislosť medzi protiprávnym zavineným konaním, resp. opomenutím žalovanej a tvrdenou škodou, ktorá pozostávala z platieb

poskytnutých na účet Z. č. XXXXXXXXXXXX/XXXX v sume 4 455 € za obdobie od 22. apríla 2013 do 25. novembra 2015. V tejto súvislosti navyše uviedol, že žalobkyňa súdu skutočností, ktoré by mohli dôvodiť zodpovednosť žalovanej za škodu neuviedla vôbec. K bezdôvodnému obohateniu, t. j. sume 19 295,63 € uviedol, že podľa výpisu z účtu Z. na jeho účet bola pripísaná suma 19 190,87 €, žalobkyňa ale nepreukázala, že túto sumu uhradila, nemožno v danom prípade preto tvrdiť, že išlo o bezdôvodné obohatenie na strane žalovanej, keďže žalovaná na svoj účet žiadnu sumu od žalobkyne neobdržala; neboli z uvedeného dôvodu splnené zákonné podmienky na vydanie bezdôvodného obohatenia. V súvislosti s nemajetkovou ujmom zdôraznil, že žiadne konkrétne dôvody, ktoré by nasvedčovali tomu, že konaním žalovanej došlo k neoprávnenému zásahu žalobkyňa neuviedla a poukázal na to, že ak žalobkyňa dobrovoľne uhrádzala na účet dlžníka Z. určité sumy, tak len za účelom aby došlo k splácaniu úveru, ktorý bol povinný splácať dlžník spolu s manželkou, keďže títo nevedeli úver splácať a za účelom toho, aby sa vyhla realizácii záložného práva. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania strán sporu vychádzal z ustanovenia § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Nitre („odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 30. mája 2018 sp. zn. 6 Co 267/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny [§ 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP.“)]; zároveň vyslovil, že žalovanej priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, pričom na zdôraznenie správnosti uviedol ďalšie dôvody a vysporiadal sa s podstatnými tvrdeniami žalobkyne, ktorými odôvodňovala opodstatnenosť uplatnených nárokov.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 420 písm. f/ CSP, keďže podľa jej názoru súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Žalobkyňa v dovolaní vyčítala odvolaciemu súdu, že svoje rozhodnutie založil na inom ustanovení ako vec posudzoval súd prvej inštancie, vec posudzoval aj v rozsahu ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka, a preto pred vydaním meritórneho rozhodnutia mal najprv vyzvať žalobkyňu, aby sa k možnému použitiu iného ustanovenia vyjadrila. Poukázala na závery uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 101/2017 v zmysle ktorého platí, pokiaľ odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na odlišnom právnom závere, pri ktorom zvažoval použitie ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité (so zreteľom na iný právny záver súdu prvej inštancie), a možnosť namietať správnosť tohto „nového“ právneho názoru a vyjadriť sa k nemu strane neumožnil, došlo k procesnej vade zmätočnosti. Keďže tak odvolací súd neurobil, domnieva sa, že prezentovaným postupom zaťažil konanie vadou v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Z uvedeného dôvodu žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhla dovolanie zamietnuť ako nedôvodné, pretože vzhľadom na názorovú zhodu súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v otázke neexistencie nárokov žalobkyne voči žalovanej nemôže ísť o „prekvapivé“, „nečakané“ ani „nepredvídateľné“ rozhodnutie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 viackrát (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých

občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je (nesmie byť vnímaný ako) tretia inštancia, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Tejto mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 ods. 1, 2 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

10. Žalobkyňa prípustnosť svojho dovolania a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP vyvodzuje z tvrdenia, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, ku ktorým sa nemala možnosť vyjadriť a mala za to, že postup odvolacieho súdu je potrebné hodnotiť ako vydanie tzv. prekvapivého rozhodnutia.

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (por. R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“

možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces.

14. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

15. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

16. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci z § 382 CSP (tiež por. § 171 ods. 1 CSP.) teda súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia vecí. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

17. V zmysle ustanovenia § 382 CSP, právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu sporu žiadny z účastníkov sporu. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

18. Žalobkyňa namieta, že odvolací súd vo vzťahu k nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia založil svoje rozhodnutie na inom ustanovení ako vec posudzoval súd prvej inštancie; tvrdí, že vec posudzoval aj v rozsahu ustanovenia § 454 Občianskeho zákonníka poukazujúc pritom na podstatné rozdiely v prípade aplikácie ustanovenia § 451 ods. 2 a § 454 Občianskeho zákonníka. Mala za to, že odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvej inštancie. Uvedenú vadu žalobkyňa namieta neopodstatnene.

19. V danom prípade sa odvolací súd stotožnil s výrokom prvoinštančného rozsudku o zamietnutí žaloby a v celom rozsahu sa stotožnil s jeho odôvodnením (§ 387 ods. 1 a 2 CSP). Oba súdy nižších inštancií dospeli k rovnakým právnym záverom, že žalobkyňa nepreukázala vznik škody, vznik bezdôvodného obohatenia a ani skutočnosť, že by jej ňou tvrdená ujma zakladajúca nárok na nemajetkovú ujmu vznikla konaním žalovanej, pričom argumenty, ktoré uviedli vo svojich rozhodnutiach podporovali jeden a ten istý právny záver; preto nejde o tzv. prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu ako sa mylne žalobkyňa domnieva. Svoje právne úvahy oba súdy orientovali na nepreukázanie splnenia zákonných podmienok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka, vychádzajúc z konštatovania, že záložná zmluva, ktorú žalobkyňa uzatvorila so žalovanou nie je neplatná. Odvolací súd tým, že nad rámec prvoinštančného rozhodnutia doplnil dôvody v zmysle § 387 ods. 2 CSP, so zreteľom na ktoré dospel k záveru o neopodstatnenosti žaloby, neporušil zásadu dvojínštančnosti konania. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 56/2012) zastávala názor, že ak sa odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozhodnutia v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi prvoinštančného rozhodnutia a nad ich rámec uviedol ešte aj ďalšie, z pohľadu prvoinštančného konania nové dôvody, jeho rozhodnutie nie je prekvapivé a takýto postup odvolacieho súdu v konečnom dôsledku neodníma účastníkovi možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). Dovolací súd zároveň dodáva, že síce boli tieto závery vyslovené v judikatúre za právneho stavu účinného do 30. júna 2016, zmeny v právnej úprave dovolania

a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu uvedených názorov nedotkli, preto ich treba považovať aj naďalej za aktuálne.

20. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dovolanie žalobkyne podľa § 447 písm. c/ CSP odmietol.

21. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.